

# שלישה שאכלו פרק שביעי ברכות

## מח.

### עין משפט גר מצוה

א מ"י פ"ה מהלכות  
ב דרכות ג' ס' ס' ג' ס' ס' ג' ס' ס'  
ד ט"ו ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס'  
ה ט"ו ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס'  
ו ט"ו ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס'  
ז ט"ו ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס'  
ח ט"ו ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס'  
ט ט"ו ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס'  
י ט"ו ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס' ס'

### רבינו חננאל

דאמר רב נחמן קטן היודע  
למי מברכין ומכילן עליו.  
בזמן ששכנס לברך שלש  
עשרה טעם ולא הביא שתי  
שערות, שהוא חשוב כקטן  
אפי"ם שהוא גידול, אם יודע  
למי מברכין והוא בן י"ג  
שנה מומנין עליו, פחות  
במאז לא. ודבעין תרווייהו  
יודע למי מברכין ושיחא  
פרוח תחילת גידול שערות.  
דוקא דליתין אבל בחפלה  
לא איירי, ושילש שאכלו  
ירק ושבעה דגן דהוה להו  
רובא דימינך מצטרפין  
לנברך לאלוהינו ובלבד  
שיברך מי שאכל דגן.  
[דוקא לאצטרופין לבי  
שערות אבל לבי תלחה אינו  
מצטרף עד שיאכל כוית  
דגן.] שמעון בן שטח  
דעבר לגרמיה הוא דעבר.  
פירוש, בירך להוציא עצמו  
ולא ליגרא וחיבריה שתי הוי  
צדיקין.

### רב ניסים גאון

ינאי מלכא כריך ריפתא ולא  
היה ליה איניש  
דברכיך ליה אמרה ליה  
ביתוהו השתא דקטלת  
כלותוהו רובא מאן מברך לך.  
איתא מיפיש ומיברא  
במס' קדושי בפי האומר  
לחברו (יחזק' יח טו) שנתגלגלה  
(תועה) [הירעה] עיי אלעזר  
בן פודיעה וציי יהודה בן  
קריידיה ויהורג כל חבמי  
ישראל והיה העולם  
משחוסם עד שבא שמעון  
בן שטח וחתייר את התורה  
לישנה ובמס' סוטה בפי  
עגלה פרופר (ד' טו) אמרי  
קטל ינאי מלכא לרבנן  
אטמיתו אחתי לשמעון בן  
שטח ואיתא נמי בפי כל  
ישראל שי להם חלק (ד' טז)  
ובתלמוד י"ד דהאי פירקא  
אמרי' ש' גווייט עלו בימי  
מצעון בן שטח ק"ג מהו  
מצעון להן פתח וק"ג לאן  
במבא להן פתח שלח שמעון  
בן שטח לגבי ינאי מלכא  
אמר ליה אית הכא שלש  
מאות גוויין ואינון בעיין  
חשש מהא קורבנין הב לי  
פלאג מן דירך ואנא יהיב  
פלאג מן דידי שלח ליה ת"ג  
אול לישנא בישא ואמר ליה  
דלא יהב ליה מן דייליה  
כילום שטמ"א מלכא וכעס  
דחיל שמעון בן שטח וערק  
בחר זימין מלקין בני נשי  
דברבין מן מלכותיה דפרס  
לגבי ינאי מלכא מדאכלין  
אמרין גוויין אן דהוה חכא  
[חד גבר וכז' וכו'] ועיקרה  
דמלכותא בבריאת דר'  
הושעיא בפרשת וירא יעקב  
כי יש שבר במצרים דקשיא  
הא דריתא בנב' דירן כי  
אפשר שבתן זה המעשה  
זה הכנס שפלב בבלו של  
ינאי המלך על יר' שמעון בן  
שטח איירי זה המעשה  
הגובר והוה שנאמר בו  
נודקא בו מנות והירגו כל  
חבמי ישראל וכשראה  
בשמעון בן שטח חשש שמא  
יאתה עליו ועינישו על  
אחורו והוה המעשה שהיה הולך  
ונתחבא עד שקבלה אחרת  
עליו אמנתו שלח מן המלך  
ואחר כן יצא מהמבא  
ונכנס אצלו וזה ששלח לו  
מן הגוויין חכ בלא מיריך  
ואנא יהיב פלאג מיריך אמת  
הוה דבריו כי כמו שפיין  
בברייתא וחקרם יפה עד  
שנחברו לו שאינו קיישין  
והוה להן שפטרין הם  
מלהביא קרבן עליהם  
אמרו עאל יתיב בין מלכא

**ולרית** הלבתא כב"ר הני שמעתתא אלא בי הא קמן היודע. משמע  
דקאי נמי ארצי יוחנן ולא נהירא שהרי אין דרך הגמרא  
שקוטר דברי אמוראים והצרייתם שהציא ראה לדברי ר' יוחנן בלא  
שום טעם וי"ל דקאי אקטן פורח כלומר קטן פורח (ט) מומנין עליו היינו  
דוקא היודע למי מצרכין ותרווייהו  
צעין ולפירושיו ז"ל דלא מייתי  
עוצדא דאזיי ורצא לענין אומני  
עלייהו אלא לפרש מהו קטן היודע  
למי מצרכין דמסתמא לא פורחיס הוו  
דאס כן מהו פרומייהו אס יודעיס  
למי מצרכין ורצה נמי דעבד היינו  
להראות שיש צהס צינה והס קטנים  
ולא מומנין עליהו. ואומר ר"מ  
אף על פי דלית הלכתא ככל הני  
שמעתתא מיהו הלכה כריב"ל דלמר  
קטן ממש עושין אותו סניף לעשרה  
והכא דצעין פורח ויודע היינו דוקא  
בשלשה ולית הלכתא הכי לאתויי  
שמעתתא לא קאי אריב"ל ודיקא נמי  
שהרי מפסיק הגמרא צינתיים בזאתו  
מעשה [דר] אליעזרן לעולם יפסיס  
אדס ומתיא כותיה אלא קאי אהני  
שמעתתא דצרת מניא כותיה דשיסס  
כגון תשעה וחרון ושבת ושנים ותשעה  
נראין צערה ושנים מתחדים קטן  
פורח אע"ג דתנא צרייתא הכי לאתויי  
פורח ועמידנה רב נחמן צאניו יודע  
למי מצרכין והיינו נמי כריב"ל דלמר  
לעיל קטן אין מומנין עליו פי' מוטל  
צעריסא עד שידע למי מצרכין אבל  
עושין אותו סניף לעשרה פי' לצרכת  
המוזון והי"א לתפלה צדהא לא פליג רב  
נחמן דצי צני יודע אז פורח כדפי'  
ה"מ לזמון שלשה אבל לסניף מודה  
לריב"ל דסניף לעשרה והי"א לתפלה  
דקטן מצטרף ודיקא נמי דפריך עלה  
ממעשה דר' אליעזר שהיה לתפלה  
לריב"ל דמייתי צצמ"ו ומיהו מיניה  
דצ"ר (פ' ט) קאמר עלה דריב"ל  
הדא הוא דתימא לצרכת המזון אבל  
לתפלה לא והיה אומר ר"מ דאין  
הלכה כן לפי שחולק על הגמרא שלנו  
דודאי ריב"ל לענין תפלה נמי קאמר  
מדפריך מעוצדא דר' אליעזר דמייתי  
בתפלה. ויש מצרפין קטן לתפלה  
רק שיהא חומש צירו ואומר ר"מ

**לאסויי קטן פורח.** שאין מדקדקין צו אס צל כלל שנים או לאו. ומה  
הן שנים י"ג שנים ויום אחד: **טללא.** גג (ו) **מקניה.** מקן שלו מקטנותו:  
**בולין.** דלעת. ואית דגרסי מקטפיה וקטף הוא שרף האילן כלומר  
משעה שהוא חונט ויוצא מתוך השרף ניכר אס יהיה טו: **ואיפו סבר.**  
רבי זירא שהיה קובל (ו) ומתחרט על  
שלא שאל על הששה סבר דילמא  
רובא דמונכר ספיר צעיין לזיכור דגן  
ואי צעי מייניה ששה לא הית מתיר:  
**ינאי מלכא.** ממלכי צית משמונאי היה  
והרג חכמי ישראל צעזאו לפסלו מן  
הכהונה במסכת קידושין (דף סו.):  
**סלסלה ותרוממן.** סיפיה דקרא  
מכבדך כי תמצניקה: **היני צבריך.**  
ולא נהניתי אומר נצרך שאכל ינאי  
ומציריו משלו צממיה: **שמעון בן שטח**  
**דעצה.** שצריך להוליאם לית חוצתם  
בשזיל כוס אחד שמה: **לגרמיה ריה**  
**דעצה.** אין אדס מודה לו: **עד שיאכל**  
**כוית דגן.** ומכי אכל כוית דגן מיהא  
מפיק אף על גב דכוית דגן שיעורא  
דרבנן הוא כדלמר צפרק מי שמתו  
(גטל דף כ:.) מיהו כיוון דמחייב מדרבנן  
מחוייב בדבר קריין ציה ומוציא צריס  
יה ליה חובתן. וא"מ צקטן שהגיע לחיון  
הא לא אמר הכי \* הוא אפי' מדרבנן  
לא מחייב דעליה דלצוה הוא  
דרמי לתוכיה. ובעל ה"ג פסק דוקא  
דאכלו אינהו כוית או כציה לכוותיה  
אבל אכלו ושצעו לא מפיק ואי  
אפשר להעמידה דהא ינאי ומציריו  
אכלו ושצעו ואפקיניהו שמעון בן  
שטח ואע"ג דלגרמיה הוא דעצד  
טעמא משום דלא אכל כוית דגן  
הא אכל כוית דגן הכי נמי:  
ובצנת  
תחבקה אמר לה קא חוית דלא מקבל מרות יהבו ליה כסא לברוכי אמר  
היכי אבריק ברוך שאכל ינאי וחיבריו משלו שתייה להווא כסא יהבו ליה  
כסא אחרינא ובריק א"ר אבא בריה דרבי חייא בר אבא (א"ר יוחנן) שמעון  
בן שטח (ט) דעבר לגרמיה הוא דעבר דהכי אמר ר' חייא בר אבא אר"י לעולם  
אינו מוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כוית דגן (ט) מיתיבי רשב"ג. אומר  
עלה הסיב עמהם האפילו לא טבל עמהם אלא בציר ולא אכל עמהם אלא  
גרוגרת אחת מצטרף אצטרופי מצטרף אבל להוציא את הרבים ידי חובתן עד  
שיאכל כוית דגן אינכר נמי אמר רב חנא בר יהודה משמיה דרבא אפי' לא

א. [תעריך ג.]. א. [ג] העריך  
בזמן מקיני יודע עיש ומתאמי  
בתוס' סוכה טו: ד"ה בוליא  
דגרסי בוליא קמפיי יושע,  
א מתח ותי א"ר הוה דר'  
אכלו ירק (כ"מ). וכן ורסאס  
ו לא ויהי בולקוט ויהי א"ש  
דברי רש"י ד"ה ותי: ונפי'  
לעיל כ"ה ע"ב פחות ממי' כו'  
שלש ארבעה כו' משעה מהו  
כו' עשרה ודאי לא מיעני ל'.  
ה'עריך. (ד) [ע"י א.].  
(ה) [ע"י מוס' פסחיס א.].  
ד"ה כיוון. (ו) [לפני'].  
המחסי' מ"ח"א ח"ן וזו צממא  
הגמ' אלף שטיי פופיס ע"פ  
סיפא דקרא עיש ועי' מוס'  
עירובין סו. ד"ה כלי ומי'  
מ"ש בספ' הירושלמי ויעי' כו'  
צ"ק כ"ג: ד"ה [עריכ' א.]. [ג']  
חיכות הללו נראים נדעוית  
הדפוס הוא. (ח) [שנת ל:].  
מ"ק כה: פעני ספ' ד"ה.  
(ט) [קטן פורח ספ' ד"ה].  
יודע [עריכ' ג.]. צ"ל להצטרף.

### תורה אור השלם

1. סלסלה ותרוממן  
הכבדך כי תמצניקה  
משל ד' ח

### הגהות הב"ח

(א) גמ' לא שנה ששה (והיא)  
מירמ וצ"ב רש"י גוסס ורי:  
(ב) שם כוית דגן וכדתימא  
דריב"ל אומר עלה דהסיב:  
(ג) רש"י ד"ה טללא גג  
הסי' ודלתי' מ"ה בוצין  
דלעת מקיה וכו' מקטנותו  
וראת דגרסי: (ד) ד"ה ותיא  
וכי שהיה קובל צ"ב נראה  
שהיה גוסס בגמרא ששה  
ווי לא יפיעפיע ל' איהו  
מירמ על שאל אלוהו  
וכי להוציא צצ"ר פי' א"ס:  
(ה) תוס' ד"ה ולית וכי'  
כלומר קטן פורח דמחייב:  
(ו) ב"מ א"ר אמר ר' יודי במה  
ומזון אכלית.

### גליון הש"ס

גמ' אבי רובא ב' כצ"ה:  
הני ורצא כר ב' חנן:  
רש"י ד"ה ע"ד שיאכל כו'  
הוא אפי' מדרבנן כו'.  
וק"ל הא אמר' ע"ד דלס  
שגס בצרכת המזון דרבנן אין  
יכולת להוליא לחמיס.  
ו"ע:

### מוסף תוספות

א. בתוס' ד"ה שחב כן.  
כמה זימנין אכילת עם  
תחליפא אבא ור' אבנא  
בר סיס' חביבי.

### מוסף רש"י

בוצין. קרא קטניה כלומר  
סכילא קטנה מיכא רובא  
נגזילא לשבת (דפ"ו). רובא  
דעריבר. רוב הנחלה לעניים  
(ע"ז ד'). אמר ליה. [מלכתא].  
קא חזית דלא מקביל  
מרות. דלא מקביל מנותא,  
שאין מכירין רבנן שום טובה  
שאלס עוה לוס (דפ"ו)  
(ע"ז). לגרמיה הוא דעבר.  
יחיד הוא כדבר ואין הלכה  
כמוטו (שבת לח.).

דרמפיש בארוה המעשה ק"צ מצאו להם פתח היה לו לומר פלאג מירי מותרו והוראותו וזה היריון שלו וכבר שאלו המלך בשביל הדבר הזה והחזיר לו תשובה בזה הענין כדאמרין (ס) מלכתא אמר ליה אפילת י אבי ריה לא אפילת י את מן מומן וואו מן אורייתא דחמיס (קמח' ז) כי בצל החמכה בצל הספי':